

Поняття «здоров'я» нерозривно пов'язане з поняттям «здоровий спосіб життя». З філософської точки зору, «спосіб життя» – це поняття, яке відображає види життєдіяльності (спосіб існування) в єдності з історично конкретними умовами життя. Воно охоплює побут, працю, форми використання вільного часу, задоволення матеріальних та культурних потреб, участь у суспільному та політичному житті людей. Поняття «здоровий спосіб життя» не передбачає лише виконання гігієнічних норм і правил, дотримання режиму і санітарне просвітництво. Здоров'я нерозривно пов'язане з поняттям про красу. Гармонія природних і соціальних якостей особистості, єдність фізичних і психічних процесів, їх досконалість – усе це є красою. Таким чином, здоровий спосіб життя спрямований на гуманізацію й активізацію людської діяльності, удосконалення індивідуальних якостей особистості. Питання можливості (чи неможливості) вести здоровий спосіб життя вважається надзвичайно суб'єктивним, оскільки воно детерміноване, перш за все, мірою усвідомлення людиною важливості власних дій в цьому напрямку. Навіть за відсутності деяких об'єктивних умов (фінансова незалежність, комфортні умови життя, належне харчування, тощо), особи з високим рівнем свідомості стосовно здорового способу життя прагнуть діяти заради власного здоров'я. І навпаки, за достатньо об'єктивних умов нестача особистісних стимулів унеможливорює прагнення бути здоровим. Тому тільки духовно здорова, морально зріла людина спроможна дбати про своє тіло, беручи на себе відповідальність за своє ставлення до нього та збереження власного фізичного здоров'я. Морально зріла людина покладає відповідальність за свої вчинки, за своє життя виключно на себе, а не на оточення, і залежно від своїх прагнень планує свої дії. І навпаки, людина, яка покладається тільки на інших або на долю, зазвичай вважає, що її життя та здоров'я мало залежать від власних зусиль. Отож, формування здорового способу життя має стати комплексною, системною та цілеспрямованою діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій, сім'ї, інших соціальних інститутів, спрямованою на створення як об'єктивних умов, так і світоглядних установок, здатних стимулювати зусилля людини в напрямку збереження та зміцнення власного здоров'я.

Список бібліографічних посилань

1. Лиштва О. Самооцінка стану здоров'я населенням України : прес-реліз // Київський міжнародний інститут соціології : сайт. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=768&page=1> (дата звернення: 26.10.2018).

Одержано 01.11.2018

УДК 801.311

Наталія Ігорівна ЄЛЬНІКОВА,

старший викладач кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАРГОННИХ НОМІНАЦІЙ ЛЮДИНИ

У наш час українське мовознавство характеризується підвищеною увагою до мови як царини етнокультурних знань. Вивчення історії мовної картини світу засвідчує, що номінативна система мови якнайповніше передає національну своєрідність лінгвістичного розподілу світу. У гуманітарному розумінні людина сьогодні є тим центром, що визначає ціннісні орієнтації сучасних досліджень, зокрема лінгвістичних. У мовознавстві сьогодні є значна кількість робіт, присвячених вивченню різноманітних характеристик життя крізь призму людини, проте номінація людини саме в жаргонному аспекті досліджена не в повному обсязі, що й зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

За останні десятиліття жаргон розвивається швидкими темпами та здійснює широку експансію в літературну мову, торкаючись передусім комунікативної сфери. Жаргонна лексика поширюється серед молоді, набуваючи різнопланових функцій у комунікативному процесі. Одним із вагомих факторів впровадження жаргонізмів у сфери вербального спілкування є активний розвиток Інтернету. Це зумовило зростання значущості такої форми української мови та, відповідно, уваги мовознавців до вивчення жаргонної лексики.

Жаргонну лексику у різних аспектах вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні мовознавці, серед яких О. Земська, Н. Хорошева, Л. Кудрявцева, Л. Ставицька, О. Тараненко, А. Березовенко, Т. Кондратюк та ін. У своїх роботах Н. Хорошева пояснює специфічну природу жаргону та зумовлює його цілісність як особливого прошарку національної мови. Про критерії виділення в мові жаргонних одиниць розмірковує у своїй статті Л. Кудрявцева.

Про проблеми функціонування стилістично зниженої лексики у сучасній українській мові у наукових розвідках говорить О. Тараненко, виокремлюючи позитивні та негативні аспекти застосування українсько-російського суржику та жаргонної лексики у творах постмодерної української літератури.

Професор Л. Ставицька у «Короткому словнику жаргонної лексики» розкрила власне мовні, функціонально-стилістичні аспекти жаргону, подала точний опис жаргонізмів і соціокультурні аспекти жаргонної лексики в мові сучасної художньої літератури як об'єкта лексикографічного опису.

Термін «жаргон» пов'язаний із мовленням закритої соціальної групи. Жаргонна лексика виникає в середовищі людей, які пов'язані спільними інтересами негативного характеру. Жаргонізми часто виникають у молодіжному середовищі, зокрема серед учнів, студентів, курсантів (*шпора* – шпаргалка, *здирати* – списувати, *хайп* – галас, що піднімається в засобах масової інформації або просто колах спілкування). Жаргонізми – це специфічна лексика, що вживається у розмовному мовленні людей окремих соціальних груп, пов'язаних певною спільністю інтересів – професією, однаковою захопленістю, перебуванням у певному середовищі.

Близьким за значенням до терміна «жаргон» є термін «сленг», проте останній більш нейтральний, адже не має негативних конотацій, не асоціюється з кримінальними угрупованнями. Чіткої межі між цими поняттями не існує, однак можна стверджувати що багато сленгових слів з'явилися із жаргонізмів.

Дослідивши словник Л. Ставицької «Український жаргон: словник», ми змогли виділити декілька груп, кожна з яких характеризується диференційними семантичними ознаками, що стали основою для класифікації.

1) **Номінація людини за статевою ознакою** (*жаба*¹, *мавпа*, *г'юрлиця*, *курка*, *курочка*, *мальвіна*, *мантеліпа*, *факуша*, *чаханка*, *клюшка*, *кобилка*, *кобіта*, *коза*, *зозуля*, *тітка* – дівчина; *кадр*, *кент*, *кентяра*, *кріль*, *мең*, *клієнт*, *крендель* – чоловік, хлопець).

2) **Номінація людини за віком** (*вівця*, *телиця*, *телічка*, *телятина*, *шеляма* – дівчина, молода жінка; *гоблін*, *грінго*, *перець*, *персонаж*, *звір*, *пентюх* – хлопець, молодий чоловік; *зелений* – молода недосвідчена людина; *кіндер*, *пацик* – дитина; *лошиця*, *матрона* – жінка середнього віку).

3) **Номінація людини за етнічною ознакою** (*азер*; *айзер*, *азербон* – азербайджанець, кавказець; *америкос* – американець; *здєнек* – поляк; *зюзюк*, *зюзьмак*, *сябр*, *сябрушка* – білорус; *макаронник* – італієць; *мапанець* – єврей; *нігер* – негр; *носоріг* – уродженець Кавказу; *урюк* – казах, татарин; *фазан* – китаєць; *чурбан*, *чурка* – житель Кавказу, Середньої Азії).

4) **Номінація людини за зовнішньою ознакою** (*амбал*, *чеба*, *гевал*, *громило* – фізично сильний, високого зросту чоловік; *кобила*, *кляча*, *ящірка*, *війна* (*Термоядерна війна*) – негарна дівчина; *криса*, *кабуча*, *крокодил*, *курдупель*, *лушпайка*, *цирла* – тілиста дівчина, жінка; *мастодонт* – лисий чоловік масивної статури; *морквинка* – руда дівчина).

5) **Номінація людини за внутрішньою ознакою** (*альоша* – ненадійна людина; *валянок*, *кеша*, *вася*, *васька*, *ванька*, *гриць* – людина з повільною реакцією, дурень; *динамо* – людина, яка не виконує своїх обіцянок; *імбецил*, *клавесин*, *даун*, *довбак*, *довбанат*, *довбень*, *довбло*, *доходяга*, *лохота*, *лохус*, *лошара*, *олень* – розумово обмежена людина, дурень; *остат* – невірноважена людина; *вар'ят*, *джузеппе* – психічно ненормальна, божевільна людина).

6) **Номінація людини за станом** (*алкалоїд*, *синюк*, *синюха*, *синяк*, *заєць*, *зюзік*, *синячок*, *сливняк*, *синюшниця*, *синячка*, *алкан*, *алкаш*, *алканавт*, *алконавт*, *алкашист*, *лось готовий*, *готовченко*, *грузило* – людина, що зловживає спиртними напоями; *жаба* – жадібна людина).

7) **Номінація людини за схильністю** (*акула* – особа, засуджена на тривалий строк позбавлення волі з конфіскацією майна; *андерсен* – брехлива особа; *заточка* – дівчина, яка зубрить уроки і вислужується перед викладачами; *заучка* – людина, зациклена на навчанні, обмежена й примітивна; *кінь* – людина, яка вміє розсмішити інших).

8) **Номінація людини за ситуативною ознакою** (дистрибутор – організатор пиятики; дятел – жертва злочину; керя¹, тюлень – людина, з якою разом пиячать; кинутий – про обдурену, ошукану людину; клієнт – людина, яка перебуває в розшуку; кончелига, кончемір, кончинник – нікчемна людина, яка викликає роздратування; кончинник, лох, лушпек, наївняк, неодупа, пасажир – жертва злочину; потенційна жертва злочину; мухомор – людина, що п’є тільки вино).

9) **Номінація людини за родом діяльності** (абітурник – абітурієнт; автоматчик – людина, яка отримує залік або іспит автоматом; альбіна, клав – жінка, яка торгує самогонкою; аристократ – кишеньковий злодій вищої кваліфікації; викидайло, ганмен, санітар, драб, компресор – швейцар у ресторані, барі; охоронець на дискотеці; вчиха – вчителька; гарбіджме – двірник; гастролер – злочинець, який здійснює пограбування в різних містах; глюкоза¹ – вчителька біології; грак – приватний таксист; диря – директор школи; домушник – квартирний злодій; камбала – жінка легкої поведінки; керя² – класний керівник; кидала – шахрай, який при продажу або покупці обманом отримує велику суму грошей; кобзон – співак, який працює в естрадному жанрі; колба – вчителька хімії; коп, лягавий, мент, ментяра, мусор, мусоря, мусорята, мусоряка – поліцейський; кум¹ – оперативний працівник. // Начальник оперативної частини колонії; лабух – музикант. ліпило – лікар; мауглі – учитель фізкультури; сенсей – викладач; сидір – двірник; слідак – слідчий; тічерка – вчителька; украша – вчителька української мови та літератури).

10) **Номінація людини за соціальним призначенням** (гагара – самотня заможна жінка; демон – людина, яка не пов’язана зі злочинним світом, але видає себе за таку; зімбабве, кирило, кугут, рагуль, рогуль, чорт, шайтан, ліміта, маланка – людина з провінції, сільський житель).

Таким чином, семантична структура номінації людини в жаргоні загалом співвідносна із будовою відповідної категорії літературної мови. Проаналізовані жаргонізми номінують людину за різними ознаками. Семантична різноплановість цих одиниць виявляється у 10 групах, кожна з яких характеризується своїми семантичними особливостями, певною семантичною структурою. Найбільш широко подані жаргонізми, що позначають людей за родом діяльності. Номінують людей у жаргоні переважно для реалізації експресивно-оцінної функції. Функціонування жаргонізмів в Інтернеті, на радіо, телебаченні, сторінках ЗМІ є передумовою для стирання пейоративного забарвлення та стимулювання проникнення цієї лексики у нормативне мовлення.

Список бібліографічних посилань

1. Ставицька Л. О. Український жаргон : словник. Київ : Критика, 2005. 494 с.
2. Тараненко О. О. Колоквізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови. *Мовознавство*. 2003. № 1. С. 23–41.
3. Словник жаргонної лексики української мови. URL: <http://ukr-zhargon.wikidot.com/gh> (дата звернення: 28.10.2018).

Одержано 01.11.2018

УДК 1:3+930.1

Сергей Александрович ЖУК,

исторический факультет

Брестского государственного университета имени А. С. Пушкина

СРЕДНИЙ КЛАСС КАК СОЦИАЛЬНАЯ ОСНОВА ПОСТИСТОРИЧЕСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ

Одной из основ, которые позволили Западной цивилизации победить в глобальном геополитическом противостоянии второй половины XX в. и удерживать за собой лидирующую роль в современном мире (что и дало ряду философов основания назвать ее постисторической) является ее социальная организация, ключевую роль в которой играет средний класс. В рамках тезисов будет рассмотрена роль среднего класса в развитии постисторической цивилизации на примере взглядов Ф. Фукуямы, который является одним